

Asia: VN/11385/2020

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallisen ilmasto- ja energiastrategian luonnos

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Toimiala- tai etujärjestö

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

• **Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse**

-

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

Kasvihuonekaasupäästöjä tulisi vähentää mahdollisimman pian ja mahdollisimman kustannustehokkaasti erityisesti liikenteessä, maataloudessa ja lämmityksessä, huomioiden toimien sosiaalisen oikeudenmukaisuuden. Akavan näkemyksen mukaan päästöjen vähentämisen rinnalla on korostettava vihreän siirtymän osaamisen vahvistamista. Akava kannattaa vähähiilisiirtymän työllisyys- ja osaamistarvevaikutuksien selvittämistä, jotta merkittävät osaamis- ja työvoimatarpeet eivät muodosta tulevaisuudessa pullonkaulaa vihreälle siirtymälle.

Eryteisesti korvattaessa Venäjältä tuotua energiaa on Akavan näkemyksen mukaan huomioitava, että luonnon monimuotoisuutta ei heikennetä tai Suomen hiilinielut eivät vähene merkittävästi ja pitkäaikaisesti.

Akava nostaa esille, että Suomen hiilineutraaliustavoite 2035 on vain välitavoite ja pian sen jälkeen Suomen on oltava hiileneutraali eli imettävä ilmasta hiilidioksidia pois, enemmän kuin sinne päästetään. Tämä vaatii hiilinielujen vahvistamista. Metsien kestävä käyttö on ensimmäinen keskeinen tekijä tarvittavien hiilinielujen varmistamisessa. Metsien kasvua tulee pyrkiä lisäämään, jotta uusiutuvaa puuta riittää niin suojeluun ja nieluksi kuin uusiutumattomien raaka-aineiden substituutioon ja muuhun teolliseen raaka-ainekäyttöön. Toinen tärkeä osa-alue on uudistavan maanviljelyn toimenpiteet, joilla voidaan myös kasvattaa peltojen tuottavuutta. Akavan mielestä on huomioitava, että maanviljelijöitä tulee kannustaa uudistavaan viljelyyn esimerkiksi uudistamalla maataloustukien suuntaamista. Kolmanneksi Suomen tulee panostaa teknisten hiilinielujen kehittämiseen, kuten hiilidioksidin talteenoton sekä varastoinnin ratkaisuihin.

2) Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

-

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

Suomen irtautuessa Venäjän fossiilisista polttoaineista, on panostettava päästöttömään energiaan. Akava kannattaa uusiutuvan energian ratkaisuiden edistämistä mahdollisimman nopeasti. On kuitenkin huomioitava, että yksi keskeinen pullonkaula uusiutuvan energian määrän kasvattamisessa on tällä hetkellä luvitusprosessin hitaus. Akava kannattaakin lupaprosessien resursointi- ja kehittämispäätösten uudelleen arviointia toimien riittävyyden varmistamiseksi.

Akava tiedostaa suomalaisen luonnon merkityksellisyyden suomalaisille sekä suomalaisen luonnon erityisyyden. Muuttuvassa ilmastossa kilpailu raaka-aineista kiihtyy ja siksi on Akavan mukaan tärkeää taata suomalaisen ruoantuotannon omavaraisuus ja alueellinen kestävyys. Omavaraisuus ruuan ja energian suhteen ovat maamme huoltovarmuuden kulmakivet. On tärkeää, että energiatoimiala toimisi yhteistyössä muiden toimialojen kanssa, jotta alueellisista ratkaisuista saataisiin oikeudenmukaisia ja kestäviä.

3) Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.3)

-

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

-

4) Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

-

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

Energiatehokkuuden edistäminen ja energian säästö tulee nostaa keskeisempään rooliin Suomen ilmastopolitiikassa. Nyt niihin kiinnitetään viestinnässä liian vähän huomiota. On huomattava, että mitä enemmän energiaa säästetään, sitä helpompi on siirtyä kohti päästötöntä energiantuotantoa. Energian säästöjen tuomat taloudelliset merkitykset voisi olla hyvä nostaa esille. Lisäksi myös riskien

välttämisen ja kestävien ratkaisujen kuvaaminen on tärkeää, jotta ymmärrys uusista toimintatavoista jalkautuisi laajasti.

5) Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

-

Avoin vastaus energian toimitus- ja huoltovarmuutta koskien

Akava kannattaa Suomen energian huoltovarmuuden ja omavaraisuuden kasvattamista. Huoltovarmuuden varmistamiseksi on siirryttävä kotimaisiin päästöttömän energian ratkaisuihin, kehitettävä energian varastointikeinoja ja panostettava energiansäästötoimenpiteisiin. Mitä vähemmän energiaa kulutetaan, sitä helpompi ja halvempi sitä on korvata uusiutuvilla energiamuodoilla. Akavan mielestä on kuitenkin pidettävä huoli, että Venäjän hyökkäyssodan seurauksena, Suomi ei päädy energiaratkaisuihin, jotka lukitsevat meidät pitkäaikaisesti tuontienergiaan tai kotimaisten ilmastovaikutuksiltaan ongelmallisten energiamuotojen käyttöön, kuten turpeen käyttöön energiantuotannossa pitkäaikaisesti.

6) Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

-

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

Akavan näkemyksen mukaan Suomen kannattaa käyttää ydinvoimaloillaan tuotettua energiaa niin pitkään kuin se ydinvoimaloiden käyttöiän perusteella on mahdollista. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi ydinvoimaloiden luvituksen pidentämistä niiden ydinvoimaloiden kohdalla, joilla on vielä teknistä käyttöikää jäljellä.

7) Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

-

Avoin vastaus energiemarkkinoiden kehittämistä koskien

Päästökauppa on todettu erittäin hyvin toimivaksi ohjauskeinoksi. Tämän vuoksi Akava kannattaa päästökaupan luomista taakanjakosektorille. Myös tuulivoimalapuistojen kehittäminen nähdään tärkeänä. Koska tuulivoiman vaatimat siirtolinjat muodostuvat ongelmaksi niiden aiheuttaman metsäkadon takia, tuulivoimaloiden ja siirtolinjojen vaatimien maa-alueiden sijoittelussa ja korvaamisessa tulee tehdä yhteistyötä metsänomistajien kanssa. Samalla on haettava toimivia ratkaisuja kompensatioihin luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi.

8) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

-

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

Tutkimus ja innovointi ovat Suomen menestymisen ja vihreän siirtymän kannalta hyvin tärkeitä. Maamme ei pysty kasvattamaan kilpailukykyään ilman hyvin resursoitua tki-toimintaa. Vihreän

siirtymän vuoksi osaajatarpeen kasvu on syytä huomioida siirtymään liittyvillä aloilla. Erityisesti tki-panostuksia kannattaa suunnata vetyteknologiaan, akkuteknologiaan ja polttoon perustumattomaan energiantuotantoon sekä kiertotalousratkaisuihin, joilla varmistetaan vihreän siirtymän kannalta kriittisten metallien ja materiaalien riittävyys.

9) Verotus (strategian luku 2.9)

-

Avoin vastaus verotusta koskien

Akava näkee hintaohjauksen, kuten verotuksen tehokkaaksi keinoksi hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Polttoaine verotuksella voidaan ohjata kulutustottumuksia merkittävästi ilmastoystävällisempään suuntaan esim. suosimalla polttoaineverotuksessa uusiutuvista tai kierrätetyistä raaka-aineista valmistettuja polttoaineita. Pisteverojen korotuksen, kuten polttoaineverojen korotuksen, sijaan Suomen kannattaa tehdä laajamittainen verouudistus, jossa päästöjä synnyttävää toimintaa verotetaan enemmän ja työn ja yritysten verotusta lasketaan. Verouudistus tulisi toteuttaa budjettineutraalisti, jolloin valtion tulot ja menot pysyisivät tasapainossa.

10) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

-

Avoin vastaus ilmastomuutokseen sopeutumista koskien

Ilmastonmuutos on edennyt niin pitkälle, että siihen sopeutumisella on myös kiire. Suomen pitää varmistaa, että ilmastomuutoksen sopeutumisstrategia on ajantasalla ja valmistauduttava siihen, että laajoihin sopeutumistoiimiin saatetaan joutua ennakoitua aikaisemmin. Riskien hallitsemiseksi on ilmastomuutoksen hillintätoimiin liitettävä tiiviimmin synergia ilmastomuutokseen sopeutumiseen. Esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on keskeistä ruokaturvan saavuttamiseksi paikallisesti ja siksi energia-, metsä-, maatalous- ja luonnontuote-ekosysteemien yhteistarkastelu olisi Akavan mukaan tärkeää.

Lisäksi on huomioitava osaamistarpeiden mahdollinen lisääntyminen koulutuksessa riittävän varhaisessa vaiheessa.

11) EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

Suomen tulee jatkaa kunnianhimoisten maiden joukossa EU-vaikuttamisessa ja tehdä yhteistyötä muiden samanmielisten maiden kanssa EU-tason ilmastokunniahimon toteutumiseksi.

Akava pitää tärkeänä, että Suomi korostaa sitä, että EU ei tingi Green Deal -ohjelman toteutuksesta. Kyse on samalla myös EU:n talousalueen kilpailukyvyyn parantamisesta, kun vastaamme globaaliin kysyntään ilmastoystävällisistä ratkaisuista. Tämä varmistaa parhaiten EU:n talousalueen positiivisen kehityksen ja turvaa työpaikat. Vaikuttamistyössä on syytä tunnistaa kansallisesti merkittäviä elementtejä kilpailukykyymme ja talouteemme, kuten sijaintimme ja metsien vaikutuksen taloudellemme. EU saattaa joutua tarkistamaan ilmastoneutraalius 2050-tavoitetta, jos ilmastomuutoksen vaikutukset kiihtyvät ennakoitua nopeammin ja ilmastotavoitteen saavuttaminen vaarantuu.

1) Ilmastotavoitteiden saavuttaminen (strategian luku 3.1)

-

Avoin vastaus ilmastotavoitteiden saavuttamista koskien

Ilmastotavoitteiden saavuttaminen tapahtuu kustannustehokkaimmin tekemällä ensin sähköntuotannosta päästötöntä ja sen jälkeen sähköistämällä mahdollisimman paljon eri sektoreita, lähtien liikenteestä, maataloudesta ja teollisuuteen. Nopea irtautuminen Venäjän energiasta ja fossiilisista polttoaineista kannattaa Akavan mukaan toteuttaa kiihdyttämällä vihreää siirtymää.

2) Valtiontalousvaikutukset (strategian luku 3.2)

-

Avoin vastaus valtiontalousvaikutuksia koskien

Akavan näkemyksen mukaan tulevaisuuden hyvinvoinnin varmistamiseksi kaikkien maiden tulee saavuttaa hiilineutraaliustavoite mahdollisimman pian. Maailman johtavien taloustieteilijöiden mukaan mahdollisimman nopeasti tehtävät ja hyvin suunnitellut päästövähennystoimenpiteet tulisivat edullisemmaksi kuin myöhemmin pakon edessä tehdyt toimet. Valtion tuleekin suunnata rahoitusinstrumentteja niin, että ne tukevat mahdollisimman paljon yksityisen sektorin investointeja.

Akavan mukaan on erittäin tärkeää, että tki-rahoitusta kasvatetaan määrätietoisesti. Tarvitsemme lisätietoa siitä osaamisesta, joka karttuu, kun kokemuksellinen tietopohja kasvaa. Lisäksi valtion tulee tarkastella, miten ympäristölle haitallisia tukia voidaan suunnata tukemaan hiilineutraalius 2035 tavoitetta.

Akava kannattaa Sanna Marinin hallitusohjelmassa mainittua kestävä kehityksen verouudistuksen käyttöön ottamista, jonka tarkoituksena on verottaa enemmän ympäristölle ja ilmastolle haitallista toimintaa ja vähentää työn ja yritystoiminnan verotusta. Muutos tulisi toteuttaa budjettineutraalisti. Oikeudenmukaisuus huomioiden, verotuksesta kohtuuttomasti kärsiville tulisi antaa

kompensaatioita. Lisäksi hyvinvointihyödyt olisi kirjattava ja kuvattava onnistumiset esimerkiksi riskien vähentämiseksi.

3) Kansantalousvaikutukset (strategian luku 3.3)

-

Avoin vastaus kansantalousvaikutuksia koskien

Ihmisten jaksaminen on tärkeää muutoksessa toimimisen mahdollistamiseksi. Kansantalouden hyvinvointirakenteiden vahvistamiseksi on Akavan mukaan tärkeää tukea hyvinvointiyhteiskunnan yhteistyöverkoston ja viestinnän vahvistamista.

4) Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset (strategian luku 3.4) sekä sukupuolivaikutukset (strategian luku 3.5)

-

Avoin vastaus perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä sukupuolivaikutuksia koskien

On selvä, että ilmastotoimet aiheuttavat vaikutuksia kotitalouksille. Tämän vuoksi Akavan mielestä tulee huomioida keinoja, joilla negatiivisia vaikutuksia voidaan minimoida.

5) Vaikutus energiajärjestelmään (strategian luku 4)

-

Avoin vastaus energiajärjestelmävaikutuksia koskien

Suomessa sähköntuotannon päästöttömyydessä ollaan jo pitkällä. Kustannustehokkain tapa saavuttaa hiilineutraaliustavoite on eri sektoreiden, missä mahdollista, sähköistyminen puhtaalla sähköllä.

Suomen vetystrategia

-

Avoin vastaus Suomen vetystrategiaa koskien

Suomi on vielä vetystrategiassaan jäljessä muita maita. Suomeen on kuitenkin ilmoitettu tulevan lukuisia uusia vetytalouden investointeja. EU:n päästökauppa on lisäksi nostanut päästöoikeuksien hintoja, mikä tekee päästöttömästä energiasta erittäin houkuttelevaa.

Akavan mukaan Suomen kannattaa olla kunnianhimoisten maiden joukossa vetytalouden kehittämisessä. On kuitenkin huomioitava, että vetytalouden potentiaalinen laajamittainen hyödyntäminen on tulevaisuuden ratkaisu ja laajamittaisia, kustannustehokkaita ratkaisuja ei ole vielä paljoakaan käytössä. Tämän vuoksi, koska päästövähennyksillä on kiire, on otettava käyttöön kaikki kehitetyt ratkaisut mahdollisimman nopeasti ja siinä rinnalla kehitettävä vetyteknologioita.

Avoin vastaus muita Ilmasto- ja energiastrategian osia koskien

Akavan mukaan on tärkeää, että ilmasto- ja energiastrategian seuranta ja toimeenpano kytetään Suomen Kestävän kehityksen strategian toteuttamisen toimeenpanoon.

Kallio Silja
Akava ry